ВІДЗИВ

офіційного опонента доктора педагогічних наук,
професора Лянного Юрія Олеговича
на дисертаційну роботу Моги Миколи Даниловича «Теорія і технології корекції фізичного розвитку дітей раннього віку зі спастичним синдромом рухових порушень», представлену на здобуття наукового ступеня
доктора педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.03 – корекційна педагогіка

Сьогодні в українській педагогічній науці йде досить динамічне реформування філософських, науково-педагогічних та методичних підходів до створення в нашій державі сучасної європейської концепції освітнього простору. Особливу увагу в цьому глобальному процесі в суспільстві привертають діти з обмеженими можливостями здоров'я, з різними відхиленнями в психофізичному розвитку. Одним з принципових положень створення систем реабілітації для таких дітей є позиція про необхідність своєчасного корекційного втручання в розвиток таких дітей, починаючи з раннього віку. Це в значному ступені збільшить ефективність комплексних корекційних заходів і забезпечить дітям максимально можливу в кожному конкретному випадку соціальну адаптацію. З огляду на це, виконане Могою М. Д. дослідження вбачається вельми актуальним, бо воно спрямоване на створення теоретичного фундаменту та відповідних специфічних корекційних технологій подолання негативних наслідків спастичності у дітей саме раннього віку.

Позитивним слід визнати той факт, що дисертант протягом 30 років в Центрі реабілітації рухом та комбінованому закладі дошкільної освіти №258 «Золота рибка» м. Одеса безпосередньо практично займався корекційно спрямованим фізичним вихованням дошкільників з порушеннями опорно-рухового апарату і має величезний досвід подолання різних проблем, пов'язаних, в тому числі, і з центральними парезами церебрального, цервікального і торакального рівнів. В дисертації цей досвід було упорядковано і структуровано, виходячи з мети дослідження, поставлених завдань, концепції

створення системи реабілітації дітей раннього віку зі спастичним синдромом рухових порушень. Таким чином безцінний багаторічний практичний досвід фізичної реабілітації завдяки потужному теоретичному підґрунтю трансформувався в оригінальну авторську систему (теорію і технології) корекційно спрямованого фізичного виховання вказаного контингенту дітей.

Аналізуючи перший розділ дисертації, звертає на себе увагу глибоке занурення автора у клінічні дисципліни і технології, прийняті у лікувальній фізичній культурі і медичній реабілітації. Цей підхід слід вважати позитивним, бо на сучасному етапі розвитку науки цінуються саме міждисциплінарні, інтегративні зв'язки між науками та дисциплінами, які можуть подарувати досліднику нові вектори для вирішення поставлених завдань. Кропіткий аналіз літературних джерел з досліджуваної проблеми дозволив автору сформулювати достатньо вразливий перелік універсальних та спеціальних принципів, на основі яких планувалось будувати нову систему корекційної роботи з дітьми зі спастичним синдромом. На нашу думку, вельми цікавим і перспективним серед них є принцип дуальності з позиції його використання у фізичній реабілітації дітей: поняття протилежних дуальних станів і третього стану, який має вирішувати протиріччя крайніх станів-полюсів. Цей принцип має бути стрижньовим в методиці фізичного виховання зазначеного контингенту дітей.

Другий розділ було присвячено побудові моделі системи корекційно спрямованого фізичного виховання дітей раннього віку зі спастичним синдромом рухових порушень. Розробці моделі передувало формування концептуальних підвалин корекційної стратегії щодо дітей вказаного контингенту. Автор зробив акцент на постійних корекційних векторах, які завжди присутні у подоланні рухових порушень спастичного типу: загальна психофізична релаксація, подолання тугорухливості у суглобах, гармонізація м'язово-фасціальних утворень, удосконалення самостійного управління опорно-руховою системою. Ці корекційні вектори мають завжди чередуватись у вказаній вище послідовності для отримання найкращого кінцевого результату.

Третій розділ було присвячено організації та проведенню констатувального експерименту для вивчення особливостей фізичного розвитку дітей основних типологічних підгруп раннього віку зі спастичним синдромом (малюки з церебральним та цервікальним типами ураження ЦНС). Особливу цінність представляють оригінальні авторські тести діагностування стану м'язово-фасціальних утворень малюків зі спастичним синдромом: «Діагональ», «Падаюче деревце», «Гойдалки», та протокол дослідження, в якому дається якісна характеристика результатів цього тестування.

У четвертому розділі розглянуто особливості авторської корекційної технології: питання диференціації та індивідуалізації корекційних програм, методичні основи корекції рухового розвитку малюків зі спастичним синдромом засобами фізичного виховання, специфіку подолання різних типів рухових порушень, висвітлено питання управління корекційним фізичним вихованням, а також подано результати експериментальної перевірки розроблених технологій корекції фізичного розвитку зазначеної категорії дітей.

Запропонований автором у другому розділі алгоритм подолання наявних рухових порушень у дітей 1-3 років зі спастичними формами парезів церебрального і спінального рівнів засобами фізичного виховання було конкретизовано стратегією корекційної роботи, ефективними методами вправляння та комплексами корекційних фізичних вправ, які склали основу авторської технології. Завершував цей розділ підрозділ про можливості предметно-просторового середовища у фізичній реабілітації вказаного контингенту дітей, та його особлива «родзинка» – нововведене поняття корекційного 3D-простору з прикладами маніпулювання ним.

Даючи безсумнівну загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження Моги М. Д., вважаємо доцільним висловити окремі зауваження й побажання:

1. У першому розділі (с. 65) рисунки занадто дрібні і візуально не дуже сприймаються – було б краще зробити їх більшим форматом і розмістити на окремих сторінках.

2. У першому розділі (с.116-117), говорячи про принцип тонічної гармонізації, автор, на наш погляд, недостатньо розкрив специфіку саме спастичного типу порушення тонусу.

3. У другому розділі (с. 153) в графічному вираженні моделі системи корекції рухових порушень у дітей раннього віку зі спастичним синдромом не віддзеркалено концептуальний алгоритм подолання наявних у них рухових порушень, який було описано на початку розділу 2.1 (с. 135-142).

4. У третьому розділі роботи при описанні методик діагностування стану м'язового тонусу (с. 169-180) багато уваги було присвячено описанню клінічної методики міотонометрії, включаючи її технічні характеристики, але в самому дослідженні вона не використовувалась. На нашу думку, цей фрагмент можна було скоротити і вивільнити місце для характеристики педагогічних методик дослідження м'язового тонусу.

5. У третьому розділі (підрозділі 3.3) багато уваги приділяється анатомічному описанню м'язово-фасціальних меридіанів: ПЗЛ, ПФЛ, ЛЛ, СЛ... Цей фрагмент можна було скоротити і приділити більшу увагу педагогічним аспектам проблематики викривлення м'язово-фасціальних утворень у малюків зі спастичним синдромом рухових порушень.

6. Наприкінці третього розділу (с. 250-251) подається педагогічна класифікація рухових порушень спастичного типу. Але не зовсім зрозуміло її зв'язок з клінічною класифікацією спастичних форм рухових порушень, про що йшлося в підрозділі 3.5.

7. У четвертому розділі (с. 262) автор зразу пропонує розгляд другого вектора корекції, який об'єднує техніки, спрямовані на вивільнення необхідних ступенів свободи в опорно-руховій системі підопічних. Логічно було б розпочати підрозділ саме з першого корекційного вектора, присвяченого релаксаційним технікам зняття зайвого м'язового тонусу.

Проте, наведені зауваження не знижують позитивного враження від високого науково-теоретичного та методичного рівня проведеного дисертантом дослідження. Дисертація та автореферат оформлені з урахуванням відповідних

вимог, які пред'являються до докторських дисертацій. Структура автореферату повністю віддзеркалює зміст основних положень дисертаційної роботи і дає змогу ознайомитись зі змістовим наповненням дисертації широкому загалу фахівців.

Дисертація є завершеною роботою, в якій отримано нові науково обґрунтовані та практично цінні результати, що в сукупності вирішують конкретну наукову задачу суттєвого значення у галузі корекційної педагогіки – ефективного використання засобів корекційно спрямованого фізичного виховання для подолання відповідних рухових порушень у дітей раннього віку зі спастичним синдромом.

На підставі вищенаведеного вважаємо, що дисертаційна робота Моги М. Д. на тему «Теорія і технології корекції фізичного розвитку дітей раннього віку зі спастичним синдромом рухових порушень», представлена на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук, відповідає вимогам пунктів 9, 10, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 року (з подальшими змінами і доповненнями), а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.03 – корекційна педагогіка.

Офіційний опонент:
ректор СумДПУ імені А.С. Макаренка,
доктор педагогічних наук, професор **Ю. О. Лянной**